

Десет години от първата демонстрация в социалистическа България

Гражданското общество се роди в Русе

Жените от „Паркстрой“ първи дръзнаха да протестират срещу тоталитаризма

Румян ГАНЧЕВ

„Чети историята!“ - беше писал отец Паисий Хилендарски. Като русенци ние много бързо забравихме едно важно събитие в съвременната история на нашия град и на България. Забравихме, че на 28 септември 1987 г. русенските жени излязоха на площада пред сградата на тогавашния Окръжен комитет на БКП, за да изразят своя протест срещу бездушието на партията към милионите страдания на жителите на града.

Предисторията е известна. По решение на Съ-

вета за икономическа взаимопомощ и със съгласието на българското държавно и партийно ръководство само на 5 км от центъра на Русе на отсрещния бряг на река Дунав, до Гюргево, е построен огромен химически комбинат. Няколко години по-късно започват да се проявяват производствени дефекти и във въздуха се изпуска широка гама от хлорни производни. С течение на времето хлорните обгазявания на Русе се засилват по честота и количество, заболяванията на дихателните пътища и на лигавицата стават все

повече, застрашително се увеличават малформациите при новородените деца. Жителите на града панически започват да се изселват. От „най-високото място“ е спусната забрана русенци да сменят местоживеенето си!

Чашата на търпението прелива, когато на 23 септември 1987-ма местните власти решават да организират тържествено връзване на пионерските връзки на стотици русенски ученици. На открито. Въпреки силното обгазяване на града през този ден церемонията пред Пантеона на възрожденците се

провежда. Край редиците на задушаващите се деца дежурят линейки, които откарват припадналите в „Бърза помощ“.

Тогава група жени от „Паркстрой“ решават повече да не мълчат. Започват с писането на малки листовки, призоваващи русенското гражданство към протест. Възниква идея за друг вариант - да се пишат протестни възвания с блажна боя направо върху асфалта. Докато подготвят тази акция, „паркостроителите“ вземат ново, смело решение - да излязат открито на площада. В петък, 28 септем-

ври, сигналът е подаден и телефоните зазвъняват в различни части на града. Съобщено е първо на група жени съмишленички от Драгажния флот, които до този момент пишат писма до вестници, списания и висшестоящи инстанции с молба за помощ. Присъединяват се от „Проектантска организация“, ТИИЦ и другаде.

Въпреки забраната да се напускат работните места, жените тръгват към площада. Групички от по 3-4 души постепенно изпълват пространството пред Партийния дом. Хората образуват плътна ре-

дица, давайки си вид, че не забелязват кордона от милиционери и служители на сигурността. По плакатите е изписано „Живот за децата на Русе“, „Демонтаж“, „Стига празни обещания“, „Русе обречен град ли е?“, „Дайте ни чист въздух!“. Скоро на площада се образува жив блок, който крачка по крачка, при пълно мълчание, пристъпва към подножието на каменната грамада на ОК на БКП.

Денят е 28 септември 1987 г. В Русе се ражда гражданският протест срещу тоталитаризма и гражданското общество в

България.

Десет години изминаха от тази демонстрация на русенските жени, първи преодолели страха и дръзнали да се опълчат срещу престъпното равнодушие на официалните власти. Последвалите след 10 ноември 1989 г. събития постепенно превърнаха тази демонстрация в история. Някои се възползваха от ореола на първите, протестирали срещу комунистическата система, за да натрупат политически дивиденти и ги превърнат в депутатски места.

Четете историята ... и се учете!